

cumva, poate, cultural, dar rezultatul rămâne o prestație înstrăinată, dacă pot să spun așa. În rolul-cheie, *Truffaldino*, intra un tânăr actor care învățase rolul în câteva zile, pentru că titularul se accidentase la *workshop*-ul lui Nicole Kehrberger, un actor care putea juca multe roluri de tânăr amoretz sau cine știe ce altfel de tânăr, numai pe acesta nu. Câteva momente bune au avut și cei doi tineri, Cecilia Donat în rolul *Clarice*, și Alex Mărgineanu în rolul *Silvio*. Ca să fiu drept, trebuie să remarc și prestația, pe alocuri de comic autentic, a lui Sorin Calotă, în rolul *Florindo Aretusi*.

Laurian Oniga a văzut spectacolul ca pe unul petrecându-se într-o lume paramafiotă, cu tineri sărutând mâna bătrânului, deși până la urmă se vedește că nu e vorba de *cappo di tutti cappi*. Punctul central al spectacolului trebuia să fie pianul aflat în permanență în mijlocul scenei, la care se petreceau dialogurile importante pentru acțiune, cu actorii cântând mici arii la pian, cu una sau chiar cu două mâini, în tandem. Numai că, uneori, actorii, la cei doi tineri centrali mă refer, cântau *fortissimo* tocmai când aveau de spus câte ceva și, cum, oricum, rostirea lăsa de dorit, nu se mai înțelegea mare lucru din spusele lor. O jonglerie a chelnerilor cu tăvile, aflați în număr de opt, cu șefa personalului nouă, pe scenă eșuează pentru că nu a fost destul exersată. Laurian Oniga semnează și scenografia, punând între sală și scena propriu-zisă două mici bazine cu apă, pe care plutesc corăbioare și unde se descarcă unele mici conflicte între personaje. Muzica și apa trebuiau să compună un spectacol elaborat care, poate, jucat de alții, ar fi devenit unul de referință, mai ales dacă ne gândim că regizorul se distanțează prin mai totul de viziunea obsedantă, pentru cei care l-au văzut, a extraordinarului spectacol cu această piesă al lui Vlad Mugur, de la Naționalul craiovean al anilor '90. Scena e, parcă, aceea din *Piațeta*, cu ecouri ale știrilor la radio, căci avem în față o actualizare care se termină sus de tot, cu doctorul *Lombardi*, fiica sa și noul ei soț, trasând noua față a orașului (Veneția!), după uruitul înspăimântător al buldozerelor care-l dărâamă pe cel vechi, inclusiv restaurantul-hotel în fața căruia eram martorii faptelor de până acum. Dar, de fapt, eu cred că mai e de zidit la acest spectacol, care se poate așeza în timp, mai ales dacă actorii, în speță cei tineri, se vor sili să se gândească și la publicul care, poate, nu știe textul pe de rost ca să se uite numai la mișcare și gestică.

Mircea MORARIU

Un Goldoni vesel

Se joacă destul de frecvent scrierile lui Carlo Goldoni pe scenele românești și cel mai adesea e pusă în scenă ***Slugă la doi stăpâni***, piesă de tinerețe (1748), scrisă în maniera *commediei dell'arte*, comedie de intrigă, cu un comic de situație foarte izbutit dozat. Se joacă mult Goldoni, se joacă mult *Slugă la doi stăpâni*, dar, din păcate, arareori se joacă și bine. În ceea ce mă privește, trebuie să mărturisesc că, după spectacolul antologic realizat pe scena Teatrului Național din Craiova de regretatul Vlad Mugur, nu mi s-a mai întâmplat să văd o montare validă cu binecunoscuta piesă. Nu „ies”, cum se zice, spectacolele cu piesele de Goldoni, nu ies

cele cu *Slugă la doi stăpâni* și nu ies fiindcă regizorii ce le pun în scenă se lasă derutați de aparenta simplitate a textului și vor să îl „complice”, să îl „problematizeze”, se întrec vârtos în a-i adăuga „suprateme” ori „subtème”, iar în elanul lor uită că au optat pentru montarea unei comedii. Așa se face că vedem, cel mai adesea, spectacole posomorâte, dacă nu chiar triste de-a binelea, cu piesele clasicului italian.

Slugă la doi stăpâni, montare a Teatrului Clasic „Ioan Slavici” din Arad, în regia lui Laurian Oniga, beneficiind de decorurile aproape fără cusur adaptate intențiilor regizorale semnate de același Laurian Oniga care, înainte de a fi făcut studii de regie a absolvit Facultatea de Arhitectură (spun „aproape perfect”, fiindcă nu cred ca era nevoie de niște bărcuțe ca să înțelegem că acțiunea se petrece la Veneția), e ceea ce se cheamă un spectacol vesel. Se râde și se râde bine, iar râsul nu e provocat de trucuri ieftine, ateatrale, de limbaj licențios și de aluzii sexuale, ci de textul goldonian și de felul în care e valorizat el scenic. Ceea ce iarăși e un lucru bun.

Înțelegem atât din spectacol cât și din „argumentul” semnat de regizor și inserat în caietul-program al celei de-a XV-a ediții a Festivalului Internațional de Teatru Clasic că, în calitatea lui fundamentală de director de scenă, Laurian Oniga a dorit să continue peste timp demersul lui Giorgio Strehler, cel care, prin exemplarul lui spectacol de la începutul anilor '60, intenționa să pună în discuție ideea de teatru în raport cu lumea. O lume în care conceptele de bază erau industrializarea și capitalismul care, ne reamintește Laurian Oniga, „în spectacolul propus de Strehler era evidențiat, undeva în fundal, de orașul nou, cu turnurile fabricilor”. Cu alte cuvinte, regizorul arădean și-a dorit să găsească, prin spectacolul său, argumentele de natură a-i permite să mai arate odată câtă dreptate avea Strehler când socotea că scriitorul italian a surprins oamenii, locurile și lumea din „marea carte a naturii și a lumii” și a făcut-o astfel, încât a depășit cadrele secolului al XVIII-lea. Mai scrie Laurian Oniga că, prin înscenarea lui, a vrut să reliefeze „fața cealaltă, așa spune urâtă, hidoasă, a lumii care se folosește de oameni ca de obiecte, de instrumente. O lume în care cei cu bani, putere se folosesc de cei care nu au aceste privilegii. Pe de o parte, o lume pragmatică, pe de altă parte o lume care în naivitatea ei speră în fiecare zi că doar muncind, făcându-și treaba, va fi și răsplătită. O lume a stăpânilor și a sclavilor, cărora în istorie li s-a spus ca atare, adică sclavi, apoi iobagi, salahori, muncitori și, mai nou, doar angajați”.

Când am citit ultimele rânduri citate mai sus, înainte de începerea spectacolului, am cam fost încercat de teama ca nu cumva directorul de scenă să fi căzut în capcana de a fi făcut din montare o ilustrare a acelor versuri eminesciene, șarlatan decupate odinioară din *Împărat și proletar*, ce cheamă la zdrobirea orânduirii „cea crudă și nedreaptă” și de a fi manipulat piesa astfel încât să o metamorfozeze într-un pretext pentru un spectacol agitatoric. Nu, din fericire nu s-a întâmplat acest lucru. Laurian Oniga a translatat textul în primii ani ai secolului al XXI-lea. Hanul în care se consumă toate peripețiile s-a transformat într-un hotel bun, cu personal numeros, de toate etniile. Printre numeroșii angajați se află și un român care nu se prea simte în largul său, e măcinat de dorul de casă și ascultă întristat ploaia de comentarii radiofonice românofobe. Pantalone de Bisognosi și Doctorul Lombardi sunt oameni mai mult decât înstăriți, cu o discretă conduită mafiotă (de unde și apelul la celebra melodie din filmul *Nașul*, ba chiar și parodierea stilului de joc al lui Marlon Brando), iar, după ce toate încercăturile sunt descurcate și după ce *Clarice* se căsătorește cu *Silvio*, cu toții își unesc averile și eforturile, demolează vechiul hotel și trec voinicește și cu gesturi ample, mobilizatoare, la durarea altuia, desigur „mai trainic și mai frumos”. Aceasta e, de altfel, scena de final care, după părerea mea, putea foarte bine să lipsească.

Altminteri, textul lui Goldoni suportă destul de bine operația de întinerire la care îl supune regizorul care, pentru a-și fi asigurat încă și mai confortabil reușita, cheamă în ajutor numeroase inserturi muzicale. Nu sunt ele de ultimă oră, dar sunt foarte cunoscute, plăcute, pe gustul publicului. Sunt ceea ce se cheamă „melodii de ieri, succese și azi”, mai cu seamă șlagăre ale anilor '60-'70, de pe vremea când italienii aveau un mai mult decât competitiv Festival de la Sanremo și o respectabilă emisiune de televiziune ce se chema *Canzonissima*, de care, așa după cum vedem din emisiunile canalelor de televiziune de azi, urmașii romanilor se înfruptă și azi cu bucurie. O bucurie împărtășită și de spectatorii de teatru români. Cred că partitura goldoniană ar fi suportat încă și mai bine operația cu pricina dacă directorul de scenă ar fi chemat în ajutor o persoană a cărei prezență mi se pare a fi devenit indispensabilă în orice teatru. Persoana aceea, ce se cheamă după model german „dramaturg”, ar fi observat fără doar și poate și i-ar fi spus și regizorului că avea nevoie în spectacol de o traducere nouă, fiindcă cea de care s-a slujit (cred că e cea clasică, foarte potrivită stilului clasic de înscenare, datorată Polixeniei Karambi) nu prea e conformă intențiilor spectacolului. Orice s-ar spune, sună rău, sună nepotrivit să-l auzi pe Truffaldino îndemnându-și stăpânul (stăpânii) să *poruncească* cina. Dar oare sunt eu din cale-afară de cusurgiu atunci când îndrăznesc să spun că nu prea e verosimil ca un Truffaldino „teleportat” în zilele noastre să fie analfabet? Dramaturgul calificat ar fi avut, poate, un răspuns și la o astfel de întrebare.

Regizorul are excelenta idee de a plasa în scenă o pianină la care cântă, rând pe rând, mai toate personajele. Și astfel, acțiunea e comentată, prelungită, completată, contrazisă, ș.a.m.d. într-un mod ingenios, generator de zâmbet, nu doar de zâmbet, ci de râs de-a binelea. Și uite așa, se face că montarea de la Arad e, după cum spuneam, una veselă. E drept, partea a doua e cam lungă prin comparație cu prima, mai intervin rarefieri ale umorului și inventivității, se mai întâmplă ca ritmul spectacolului să cadă din cauza unor interpreți.

Indiscutabil, marele performer e interpretul lui *Truffaldino*, actorul Ionel Bulbuc, care „a intrat” în spectacol cu doar două zile înaintea premierei, salvând-o, înlocuindu-l pe etern ghinionistul Andrei Elek ce a suferit un accident și a devenit indisponibil. Pentru bravura lui, dar și pentru ceea ce a realizat pe scenă nu doar că îl felicit pe Ionel Bulbuc, ba chiar îi trec cu vederea o seamă de deficiențe de dicție, avertizându-l totuși, prietenește și...cronicărește, că *une fois n'est pas coutume*.

Florin Covalciuc și Dan Nica (*Pantalone* și *Brighella*) formează un cuplu ce funcționează bine, Cecilia Donat (*Clarice*) și Alex Mărgineanu (*Silvio*) sunt simpatici și caraghioși la modul artistic, adică, așa, cu măsură, Giorgiana Elena Popan (*Beatrice*) mai are puțin de lucru până la a fi cu adevărat convingătoare, tot la fel cum mai are Sorin Calotă, dacă ține neapărat să devină un bun actor de comedie. Excelentă, parcurgând exact cum trebuie distanța de la clasic la modern, postmodern ori postpostmodern, mi s-a părut Liliana Balica (*Smeraldina*); o prezență care nu prea lasă urme e cea a lui Robert Pavicsitis în *Brighella*.

În mod cert, meritul că la Arad se joacă un Goldoni neîncruntat și neposomorât se împarte frățeste între actori și regizor. Dar la fel de sigur e că loc de mai bine există.

Teatrul Clasic „Ioan Slavici” din Arad – Slugă la doi stăpâni de Carlo Goldoni. Regia și decorul: Laurian Oniga. Costumele: Diana Serghiuță. Consultant spectacol: Nicole Kehrberger. Light design: ing. Lucian Moga. Cu: Florin Covalciuc, Cecilia Donat, Doru Nica, Alex Mărgineanu, Giorgiana Elena Popan, Sorin Calotă, Robert Pavicsitis, Liliana Balica, Ionel Bulbuc, Alina Danciu, Roxana Sabău, Alina Fabri, Alexandra Cosma, Oana Tâmaș, Cosmin Blaga, Călin Chebeleu, Nicolae Ștefan Statnic, Marian Parfeni. Data premierei: 15 octombrie 2009.